

УДК 338.12

Л. Гурко

(Відокремлений структурний підрозділ Національного аграрного університету “Бережанський агротехнічний інститут”)

ВЛАСНІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ . ІСТОРИЧНИЙ І ЮРИДИЧНИЙ АСПЕКТИ ВЛАСНОСТІ.

В буденному житті поняття “власність ” широко вживається людьми при визначенні того , кому належать ті чи інші речі. Тут усе здається простим і ясным. Насправді ж “власність” є одним із найскладніших понять економічної науки, яке відображає глибинну сутність економічної системи .

Життєві блага створюються для задоволення потреб людей . Але вони задовольняють лише потреби тих , кому належать . Щоб здобути право задовольняти свої потреби , слід привласнити життєві блага . Привласнення матеріальних та духовних благ в різних економічних системах складає суть економічних відносин, які виражаються поняттям “власність” .

“Власність”, таким чином, це не річ, це певні економічні відносини між людьми з приводу привласнення (присвоювання) і належності речей, насамперед результатів людської праці. Привласнення вказує, кому належать блага , як вони розподіляються і з якою метою використовуються.

Таким чином , власність як економічна категорія – це певна система відносин з приводу привласнення людьми результатів праці . Привласнення відбувається у певному соціальному середовищі , воно водночас відображає і відносини відчужування . Власність, з точки зору економічного змісту , виражає такі відносини , які встановлюють монопольну владу над виробленим благом з одного боку одних суб’єктів суспільства і вилучення (відчуження) цього блага із сфери влади інших .

Юридичні відносини власності виникають у суспільстві як результат закріплення за певними суб’єктами власності монопольної економічної влади, тобто права володіння, розпорядження і користування об’єктами власності. Володіння означає фактичне перебування об’єкту власності в межах волі його певного суб’єкта і вилучення його із сфери волі інших суб’єктів .Розпорядження – це визначення правового статусу і долі об’єкту власності при переході права володіння від одних суб’єктів до інших (наприклад, при продажу, оренді, спадщині, дарінні, тощо). Користування - це добування з об’єкту власності вигоди, користі , тобто споживної вартості відповідно до його цільового призначення.

Власність є також категорією історичною . Це проявляється у тому, що соціальне середовище , форми і методи присвоювання і відчужування, самі об’єкти і суб’єкти власності виникають, змінюються, модифікуються (приспосовуються) і зникають із зміною історичних умов. Кожний спосіб виробництва має свій історично визначений тип, форми, методи і умови привласнювання. Історичні епохи відрізняються насамперед відносинами власності , тобто соціально-економічними відносинами. Це рельєфно видно при співставленні первісного і феодального, рабовласницького і ринкового суспільств.

Власність (соціально-економічні відносини)складає серцевину системи економічних відносин суспільства. Стабільність та гармонія розвитку економічної системи залежать від наявності у них таких форм власності , які б у найбільшій мірі сприяли розвитку продуктивних сил і відповідали економічним інтересам людей.